

Skapande skola och kulturverksamheten

– *en fallstudie på Skissernas museum*

Peggy Hung

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för kulturvetenskaper

Lunds Universitet

C-nivå, KULK10, VT 2013

Handledare: Ludwig Qvarnström

Examinator: Mikael Askander

ABSTRACT

Lunds Universitet
Institutionen för Kulturvetenskaper
Box 117, 221 00 Lund
Kandidatuppsats i Kulturadministration (KULK10)
15 poäng, Vt 2013

Author: Peggy Hung

Title: Creative school and the Cultural Business – a Case Study on Skissernas Museum in Lund

Instructor: Ludwig Qvarnström

Examiner: Mikael Askander

Pages summary: 27

Abstract: The purpose of the paper is to examine the impact of the Governments contribution Creative school (Skapande skola) on a cultural business by a case study of Skissernas museum in Lund. By investigating the difference in work process between the projects implemented with and without Creative school I can identify the impact of the contribution on Skissernas museum. The biggest difference between projects implemented with Creative school is that the workload is greater than project without the contribution. The educators are positive about the Creative school contribution due to that it generates more business to the museum and that children who participate will gain more cultural capital. All children in a class are included in the projects, which means that all types of habitus are included in cultural activities regardless of the children's families' backgrounds. Creative school puts more focus on the cultural field as a whole to be more of an educator.

Keywords: Creative school, Skissernas museum, art education, Pierre Bourdieu, cultural policy

Innehållsförteckning

Inledning	2
<i>Bakgrund</i>	
<i>Syfte</i>	
<i>Avgränsningar</i>	3
<i>Teori</i>	4
Kultur- och konstbegreppen	
Pierre Bourdieu	
Kulturpolitik	5
Konstpedagogik	6
<i>Metod</i>	
<i>Empiri</i>	8
<i>Tidigare forskning</i>	
<i>Disposition</i>	
Kap. 1 Beskrivning	9
<i>Skissernas Museum och dess konstpedagogiska verksamhet</i>	
<i>Skapande skola</i>	10
Kap 2. En jämförelse av arbetsgången och utformning mellan projekt med och utan Skapande skola-bidraget	12
<i>De ordinarie pedagogiska projektens gång (utan Skapande skola)</i>	
<i>Projekt med bidrag från Skapande skola</i>	13
Kap 3. Attityder, symboliskt kapital och kulturens roll i lärandet – analyser kring Skapande skola-bidragets inverkan	15
<i>Attityder kring Skapande skola</i>	
<i>Kapital och kapital</i>	17
<i>Kultursektorns roll i lärandet</i>	19
Kap. 4 Slutsatser	22
Sammanfattning	26
Källmaterial	28
Intervjuer	
Tryckta källor	
Internet	
Bilaga 1	

Inledning

Bakgrund

Att lyfta fram barn och ungas rätt och tillgänglighet till kultur är ett viktigt ämne inom kulturpolitiken. Skissernas museum har satsat mycket på sin pedagogiska verksamhet för både barn och vuxna där mötet med konstbilden är en viktig del av inläring. Museet har en unik position med fokus på skapandeprocessen med studerandet av skissen i alla dess former. Det är från denna position som den pedagogiska verksamheten många gånger tar avstamp.

Under min tid som praktikant på Skissernas museum kom jag i kontakt med Statens kulturråds bidrag Skapande skola och mitt intresse för bidraget väcktes. Jag upptäckte att museet är mycket mer än bara ett rum med konst på väggarna, det är dessutom en plats stor kunskap stor kunskap och vilja att lära ut. Konstpedagogiken är en viktig del av Skissernas museums verksamhet med kunniga pedagoger som vill att så många som möjligt ska utnyttja museet på så många olika sätt som möjligt. I Skapande verkstaden fick jag praktiskt ta del av och se hur barn i ung ålder blev inspirerade av konsten samt hur pedagogerna använder sig av museets samlingar.

Skapande skola-bidraget blev till för att föra skolan och det professionella kulturlivet närmare varandra genom att bidra med pengar till skolorna. I den forskning och granskning som är gjord kring Skapande skola är det mycket fokus på bidragets effekter samt inverkan på skolorna. Men på vilket sätt påverkas den professionella verksamheten av Skapande skola-bidraget? Detta är den punkt som jag upplever har diskuterats mindre vilket föranleder denna uppsats med fokus på Skapande skolans inverkan på den professionella kulturverksamheten.

Syfte

Syftet med studien är att påvisa vilken inverkan Skapande skola-bidraget har på en professionell kulturaktör. Detta gör jag genom en fallstudie på Skissernas Museum med fokus på de pedagogiska verksamheterna. Projekt genomförda med och utan Skapande skola-bidraget undersöks. Med min studie vill jag även undersöka personalens, på Skissernas museum, attityd och inställning till Skapande skola. Anser de att bidraget bidrar till en positiv inverkan på verksamheten och även på det professionella kulturlivet i stort?

Den centrala frågeställningen i studien är i hur stor utsträckning Skapande skola-bidraget har inverkat på Skissernas museums utveckling inom den konstpedagogiska verksamheten? Hade

museet satsat lika mycket på den konstpedagogiska verksamheten utan bidraget? För att förstå och kunna undersöka den centrala frågeställningen behöver jag även fördjupa mig i de övergripande strategier som Skissernas museum har för den pedagogiska verksamheten.

De följdfrågor som hjälper mig att närma mig den centrala frågeställningen är:

- Vilka skillnader finns det i att utforma och genomföra projekt med och utan stöd/krav av Skapande skola-bidraget?
- Gynnar Skapande skola bidragets värderingar och mål Skissernas museum?
- Vilken är Skissernas museums inställning till Skapande skola bidraget?
- Vilken är konstpedagogikens påverkan på barns inläring?

Avgränsningar

Jag har valt att enbart studera Skissernas museum och de pedagoger som arbetar där. Då Skapande skola-bidraget bara har funnits sedan 2008 kommer min studie att behandla de projekt som genomförs under denna period. Fokus kommer dock att ligga på år 2011 och framåt då bidraget år 2011 innefattar hela grundskolan. Skapande verkstaden på Skissernas museum tar främst emot barn i de yngre åldrarna. Urvalet av projekten bestäms av vilka projekt som nämns under intervjuerna med personalen på Skissernas museum (mer om intervjuerna behandlas under metodavsnittet). Urvalet av intervjupersonerna bestämdes av uppsatsens ämne och då studien behandlar den konstpedagogiska verksamheten på Skissernas museum har jag valt att intervju de pedagoger som är anställda, de är:

- Ulrika Thorell som startade Skapande verkstad 2006 och är konstpedagog. Hon är även utbildad bildlärare och konstnär.
- Magdalena Sigmond som har varit anställd konstpedagog till Skapande verkstad sedan hösten 2011. Även hon är utbildad som bildlärare och är konstnär.
- Annie Lindberg som är anställd som konstpedagog och arkivarie och har funnit på museet sedan 2009 under olika anställningsformer och uppgifter.

Teori

Kultur- och konstbegreppen

Begreppen kultur och konst särskiljs i denna studie. Med begreppet kultur åsyftas kultursektorn och det estetiska kulturbegreppet.¹ Begreppet konst syftar till den konstnärliga verksamheten som utförs av konstnärer men innefattar även all form av konstnärlig produktion, som det som produceras på Skapande verkstad.

Pierre Bourdieu

Genom att tillämpa Pierre Bourdieus begreppsapparat kan jag sätta upp studiens teoretiska ramverk, enligt Donald Broady ses Bourdieus centrala begrepp som ett forskningsredskap för att kunna närma sig sitt studieobjekt. Jag använder mig av Donald Broadys bok *Sociologi och Epistemologi – Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin* (1990) om Bourdieus författarskap som redskap för att förklara de huvudbegrepp som används i studien. Med hjälp av Bourdieus begreppsapparat kan relationen mellan Skissernas museum och Skapande skola-bidraget analyseras. Den relationen kan i sin tur sättas in i ett större perspektiv i form av vilka värdegrunder som de båda representerar i ett kulturpolitiskt sammanhang. Nedan redovisas de för studien mest relevanta begreppen.

Huvudbegreppet som används för att syna relationen och dess värdegrund är **kapital**. Kapitalbegreppet bygger på en grups föreställningar om ett fenomen, om vad de tillskriver ett fenomen för värde. Med kapitalbegreppet kan förhållanden mellan människor studeras, att syna en grups mentalitet och hur de skapar värdegrund. Kapitalbegreppet är gränsöverskridande och kan appliceras på alla fält.² Kapitalbegreppet är det övergripande begreppet som kan delas in i olika kategorier som symboliskt och kulturellt (vidare finns socialt, akademiskt med flera). **Symboliskt kapital** analyserar relationer och tittar på symboliska tillgångar, det vill säga vad gruppen finner som värdefulla egenskaper hos en individ eller grupp. Att ha **kulturellt kapital** betyder att en individ har kunskap inom konst och musik, att hen kan uttrycka sig väl i tal och skrift. Begreppet har tagits fram för att studera dominansförhållande i det franska samhället och då främst relationen mellan företagsledarna och lärosätena i Paris, men är applicerbart i helt andra sammanhang. Bourdieu talar om

¹ Johan Fornäs, *Kultur*, Liber Förlag, Stockholm, 2012, s. 23-29.

² Donald Broady, *Sociologi och Epistemologi – Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*, HLS Förlag, 1990, s.183.

”dominansförhållande som tenderar att gälla samhället i dess helhet”.³ Begreppet har en stark koppling till bildning – att vara bildad inom konst och kultur är värdefulla egenskaper, det vill säga att vara kultiverad. Det går att ärva ett kulturellt kapital men det går även att skaffa sig det genom att bilda sig.

Med begreppet **habitus** kan en individs sociala förutsättningar och dess betydelse studeras. Begreppet är nära sammankopplat med begreppet kapital och Bourdieu talar om habitus som ett förkroppsligat kapital.⁴ Habitus är intimt knutet till den bakgrund som en individ har, med dess sociala ställning, bildning och smak. Habitus värderas genom marknaden och vilka egenskaper som är värdefulla. En person som föds i en intellektuell och kultiverad familj får också ett habitus med dess egenskaper. Bourdieu förnekar inte individens egen handlingskraft genom att ta egna beslut men han menar att det är individens habitus som styr hans handlingar och beslut, att det socialt betingade finns lagrade inom oss.⁵

Med begreppen **erkännande** och **misserkännande** problematiserar Bourdieu den dubbelhet som finns i en handling föreställda värde. Det kan tillskrivas ett värde som erkänns, som exempelvis att det är bra att ett företag skänker pengar till välgörenhet, men det kan finnas ett misserkännande i att företagets egentliga tankar bakom handlingen är att generera mer affärer för att tjäna mer pengar. Till ytan görs saker av en altruistisk anledning men underliggande motiv till en handling kan vara en annan.

Kulturpolitik

Ur det kulturpoliska perspektivet studeras i denna uppsats kulturpolitikens hållning till barn och ungas rätt till kultur. Jag kommer att förhålla mig till regeringens proposition *Tid för kultur* (prop. 2009/10:3) samt Statens kulturråds rapport *Skapande skola – en nulägesanalys, Kulturrådets skriftserie 2012:2* för regeringens hållning till ämnet. Regeringen skriver i propositionen *Tid för kultur* att barns och ungas rätt till kultur är högt prioriterat, där tillgången till professionell kultur och möjligheten till eget kreativt skapande är viktigt.⁶ Regeringen vill ha en långsatsning på integrering mellan skolan och det professionella kulturlivet samt att belysa att kulturen har en roll att spela för barnens lärande.⁷ Regeringen vill med andra ord se en högre grad av kulturprofessionella i form av konstnärer och

³ Broady, a. a., s. 173.

⁴ Broady, a. a., s. 229.

⁵ Broady, a. a., s. 231.

⁶ Kulturdepartementet, *Tid för kultur*, prop. 2009/10:3, 2009, s. 16.

⁷ Kulturdepartementet, a. a., 2009, s. 18.

konstpedagoger inom skolans verksamhet. Viktigt är även att eleverna får fler möjligheter att uppleva professionell kultur utanför skolans väggar.

Konstpedagogik

För att skapa förståelse för hur pedagogerna på Skissernas museum arbetar med och kring framtagningen av konstpedagogiska projekt redogör jag kort här för konstpedagogiken. Pedagogik är läran om uppfostran och utbildning.⁸ Konstpedagogik i sin tur har till syfte att öka förståelsen om konst. Konstpedagogik handlar om mötet mellan konsten, publiken och konstpedagogen. En konstpedagog bidrar till förståelse och hur publiken kan närma sig ett konstverk.⁹ Som konstpedagog behövs kunskap båda inom konsthistoria/vetenskap och pedagogik. Inom pedagogiska verksamheter och aktiviteter står oftast människans eget tolkande i fokus, det handlar inte om att lära ut rena fakta, men om att gå igenom en process som kan leda till nya kunskaper. Generellt inom konstpedagogiken idag tenderar fokus att ligga på barn och unga, att i ung ålder bekanta barnen med konstbilden och museimiljöer.¹⁰ Konstpedagogiken betonar den kreativa processen och vad som händer hos en människa när den utför en kreativ handling. Genom konsten uppmanas och inspireras just till en kreativ handling. Genom att närma sig ett konstverk och därmed utföra en kreativ handling kan individen få redskap för individuellt tänkande. Utöver det individuella tänkandet utgör även konstpedagogiken en arena för att skapa gemenskap genom att arbeta i en grupp där alla måste samarbeta med varandra.¹¹

Metod

Studiens metoder är genomgående kvalitativa i form av en **fallstudie** med intervjuer med personalen på Skissernas museum. Genom en fallstudie kan jag redogöra för förhållandena som råder på Skissernas museum i nuläget. Min studie visar på hur en kulturverksamhet ser ut men kan inte redogöra för förhållandena för hela kultursektorn.

Metoden för att skaffa kunskap om pedagogernas praktiska arbetsgång kring den konstpedagogiska verksamheten samt deras åsikter kring Skapande skola-bidraget är genom **intervju**. En semistrukturerad intervjuform används där kombinationen av öppna och strukturerade intervjufrågor tillåter både en fri ström av tankar samt att kunna gå på djupet

⁸ Christer Stensmo, *Pedagogisk Filosofi*, Studentlitteratur, upplaga, 2:1, 2007, s. 14.

⁹ Kristoffer Arvidsson, Jeff Werner red, *Skiascope* nr. 4, Göteborgs konstmuseums skriftserie, 2011, s 26.

¹⁰ Jeff Werner, Kristoffer Arvidsson red, *Skiascope* nr. 4, Göteborgs konstmuseums skriftserie, 2011, s. 18.

¹¹ Åsa Mårtensson, *Konst och pedagogik*, Gävle konstcentrum, 2008, s. 74.

med de mer strukturerade frågorna.¹² Förståelse och förkunskaper om ämnet krävs för en lyckad intervju.¹³ Då jag har praktiserat på Skissernas Museum har jag kännedom och uppfattning om museets verksamhet och personal, vilket kombinerats med fördjupande studier i ämnet. Jag har även deltagit i museets pedagogiska verksamhet. Jag är med andra ord inte helt objektiv, men mina tidigare erfarenheter om museets verksamhet gynnar mig då personalen redan vet vem jag är och var jag kommer ifrån. Sammanlagt har tre intervjuer genomförts. Av praktiska och tidsmässiga skäl har dock två av intervjuerna med pedagogerna genomförts via mail som kompletterats med följdfrågor och förtydliganden genom mail där det behövt. Då pedagogerna inte alltid är på plats på sina respektive arbetsplatser är det smidigare att kommunicera genom mail istället för att ringa. Jag skickade ett frågeformulär med totalt 12 frågor till respondenterna. Det finns både för- och nackdelar med denna metod, fördelen är att svaren kommer i skriftlig form samt att intervjupersonen har en längre tid på sig att svara på frågorna (cirka en vecka). Nackdelen är att jag inte hade full kontroll under intervjuerna genom att kunna ställa följdfrågor och ”intervjupassen” blir längre med fler steg i processen. Det fanns även en risk för att vissa svar uteblir, men genom kompletteringar med ytterligare frågor via mail fick jag kompletta svar. Den intervju som genomfördes med intervjupersonen på plats spelades in och anteckningar fördes under intervjun samt transkriberades. Intervjun transkriberar enbart vad som sades under intervjun med mycket få anteckningar om sinnesstämning då jag är intresserad av fakta som respondenten gav. Då ämnet som behandlas i intervjuerna är komplext och kräver en del eftertanke skickades frågorna till respondenten i förväg så hon hann förbereda sig och ta fram material. Jag gjorde intervjun i en trygg miljö för intervjupersonen, på Skissernas museum. Att känna trygghet gör att intervjupersonen kan svara uppriktigt på frågorna.¹⁴ Intervjumaterialet redovisas i löpande text och analyseras med den presenterade teoriapparaten.

Genom en **komparativ metod** där projekt som genomförts med och utan Skapande skola-bidraget jämförs med varandra kan bidragets inverkan på en professionell kulturverksamhet synliggöras. Studien behandlar inte alla projekten som genomförts sedan 2008 i detalj utan delas alltså in i två generella grupper, 1) utförda med och 2) utförda utan Skapande skola-bidraget.

En **kvalitativ metod** används i form av närläsningar av intervjuerna och av det empiriska materialet.

¹² Monica Dalen, *Intervju som metod*, Malmö: Gleerups utbildning, 2008, s. 31.

¹³ Bengt Starrin och Barbro Renck, *Den kvalitativa intervjun*, ingår i *Kvalitativa metoder i teori och praktik*, Studentlitteratur, Lund, 1996, s. 60.

¹⁴ Bengt Starrin och Barbro Renck, a. a., s. 64.

Empiri

Det empiriska materialet består av de intervjuer som jag genomfört med pedagogerna på Skissernas museum och de offentliga dokumenten om och kring Skapande skola. Ett av de offentliga dokumenten är *Skapande skola – en nulägesanalys. Kulturrådets skriftserie 2012:2*, en nulägesrapport av Kulturrådet som sammanfattar bidragsåren 2010/2011. Även kulturdepartementets proposition *Tid för kultur* (2009) studeras.

Tidigare forskning

Forskning kring Skapande skola-bidraget är näst intill obefintligt i dagsläget fränsett Carolina Clöves C-uppsats inom kulturadministration *Skapande skola-bidraget– exemplen Skurup och Eslöv* (2009), som studerar bidraget ur skolorna perspektiv. Min studie kommer att ta utgångspunkt från kultursektorns perspektiv. Då det inte förekommer någon forskning om den inverkan Skapande skola-bidraget haft på den professionella pedagogiska verksamheten blir min uppsats den första i sitt slag. Som nämnt under föregående rubrik har Kulturrådet gjort en nulägesanalys av Skapande skola, men det är inte forskning i vetenskaplig bemärkelse då den inte är gjord av utomstående forskare utan är författad av Kulturrådet för Kulturrådet i syfte att redogöra Skapande skola bidragets effekter hittills.

Disposition

I följande kapitel beskrivs Skissernas museums och dess pedagogiska verksamhet samt en redogörelse av Skapande skola-bidraget. I kapitel 2 görs en jämförelse av arbetsprocessen mellan projekt utformade med och utan Skapande skola-bidraget. I kapitel 3 görs analyser kring pedagogernas attityder kring bidraget, en analys av Skissernas museums relation till bidraget från de teoretiska perspektiven samt en analys av kultursektorns roll i lärandet. Avslutningsvis behandlar kapitel 4 studiens slutsatser, följt av en sammanfattning.

Kap. 1 Beskrivning

Skissernas Museum och dess konstpedagogiska verksamhet

Skissernas museum grundades 1934 av Ragnar Josephsson, professor i konsthistoria vid Lunds universitet, med den unika idén att ha fokus på den skapande processen av offentlig konst. Skissernas museum har en liten organisation med en personalstyrka på 13 anställda. Utöver dessa tillkommer timanställd visnings- och vaktpersonal.

Museets samlingar består av skissmaterial av alla möjliga slag och idag finns det ca 30 000 föremål i samlingarna som kommer från hela världen.¹⁵ Skissernas museums fokus på den skapande processen utgör kärnan i verksamheten och museet har utvecklat en bred konstpedagogisk verksamhet som grundas i samma tanke. Den konstpedagogiska verksamheten består av visningar och Skapande verkstaden. Visningarna är av olika slag, som för skolor, arrangerade grupper med specialanpassade teman samt allmänna öppna visningar.¹⁶ Det är traditionella visningar med en konstpedagog som leder visningen och besvarar gruppens frågor om och kring det som presenteras under visningen gång. Utöver visningar har Skissernas museum olika konstpedagogiska verktyg för barn och vuxna i form av ”konstnycklar” och ”detektivpåsar”. Konstnycklar och detektivpåsar består av bilder föreställande detaljer av verk som finns i samlingarna, dessa verktyg är utformade för att locka intresse och nyfikenhet för samlingarna då besökaren får titta extra noga bland samlingarna för hitta alla motiven på bilderna.

Skapande verkstaden har funnits sedan 2006 och är en fristående verksamhet inom Skissernas museum. Skapande verkstad erbjuder barn och unga undervisning inom konstnärliga uttryck i form av visningar i samlingarna samt konstnärligt arbete i verkstaden. Syftet med Skapande verkstad är att stärka barnens självbild och att bidra till en kreativ utveckling.¹⁷ Det är främst skolklasser i de lägre årskurserna som besöker Skapande verkstaden och de arbetar med olika teman i olika projekt som oftast fortsätter i skolan. Ibland åker pedagogerna även ut till skolorna för en uppföljning.¹⁸ Efter varje tema-period kan resultatet av det kreativa arbetet ses i en utställning med vernissage i verkstaden. Sedan våren 2013 inkluderar Skapande verkstad även vuxna i form av vuxenkurser, uppbyggnaden av

¹⁵ <http://www.adk.lu.se/se/index.php?s=about-museum> hämtad: 2013-05-20.

¹⁶ <http://www.adk.lu.se/se/index.php?s=education-tours> hämtad: 2013-05-20.

¹⁷ <http://www.adk.lu.se/se/index.php?s=education-children> hämtad: 2013-05-20.

¹⁸ Magdalena Sigmond, intervju 2013.

dessa är liknade som för barn, med visning och kreativt arbete i verkstaden som avslutas med en vernissage.¹⁹

Skapande skola

Skapande skola är ett statligt bidrag från Kulturråd för skolor riktat till alla årskurser mellan förskolan och nionde klass. Bidraget har funnits sedan 2008 och syftet är att skapa en långsiktig integrering av kulturella och konstnärliga uttryck i för- och grundskolan.²⁰ I starten var den enbart årskurs 7-9 som kunde söka bidraget. Från år 2010 omfattades även årkurserna 4-9 av bidraget och från år 2011 omfattas hela grundskolan av bidraget. Under 2013 gjordes ytterligare en utökning av omfattningen så att även förskolan inkluderas. Såväl skolor på kommunal nivå och fristående skolor liksom specialskolor och riksinternatskolor kan söka bidraget.²¹ Det är endast skolhuvudmannen som kan ansöka om bidraget, det vill säga den förvaltning som har ansvar för det offentliga skolväsendet på kommunal nivå. För friskolor är det den juridiska person som beviljats tillstånd från skolinspektionen som kan ansöka om bidraget. I ansökan krävs en handlingsplan för hur samverkan mellan skolan och kulturen ska ske samt en rapportering tillbaka till Kulturrådet efter avslutat projekt. Bidraget ska vara ett komplement till den redan existerande kulturverksamheten i skolorna. Det finns ett krav på att använda sig av professionella kulturaktörer, vilket innebär att aktören måste erhållit en högre konstnärlig utbildning inom sitt konstnärliga fält eller som enskild konstnär ha arbetat professionellt i etablerade sammanhang under en längre period (3-5år).²² Både i Kulturrådets nulägesrapport om Skapande skola och i regeringens proposition *Tid för kultur* är tonläget övervägande positivt om Skapande skola och inställningen är att bidraget fungerar bra. Skolan och det professionella kulturlivet har fått en större integrering som citatet från propositionen beskriver:

Satsningen har haft betydelse för konstnärers och kulturpedagogers möjligheter att arbeta i skolorna. Rapporten beskriver även att de lärare som deltagit i satsningen är mycket positiva. Eleverna har visat ett ökat ansvarstagande, de har utvecklat en

¹⁹ <http://www.adk.lu.se/se/index.php?s=education-introduction> hämtad: 2013-05-30.

²⁰ Statens kulturråd, *Skapande skola – kultur i lärandet*, Danagård LiTHO, 2010, s. 3.

²¹ Statens kulturråd, *Skapande skola – en nulägesanalys*, Kulturrådets skriftserie 2012:2, 2012, s. 8.

²² <http://www.kulturradet.se/sv/bidrag/Skapande-skola/Krav-pa-professionalitet/> 2013-04-30 kl. 16.30.

förmåga till självkritik, deras självförtroende har stärkts och de har fått redskap att hantera sin tillvaro med.²³

Allting visar sig dock inte vara bra enligt nulägesrapporten, det finns ett krav att eleverna ska vara delaktiga i framtagandet av den strategiska handlingsplanen, men det framkommer i nulägesrapporten att detta är ifrågasatt av större delen av skolorna. Många lärare anser att det är mycket svårt att göra detta då eleverna inte alltid kan avgöra vilket alternativ som är bäst lämpat. Lärarna anser att det måste specificeras mer tydligt hur eleverna ska delta i handledningsplaneringen samt hur många elever som ska delta.²⁴ Från kulturaktörernas sida är det upp till 17 procent av de deltagande som angivit att de inte fått ersättning för alla timmar som krävdes för planering och genomförande av projekten, vilket är negativt.²⁵

²³ Kulturdepartementet, a. a., 2009 s. 69.

²⁴ Statens kulturråd, s. 7.

²⁵ Statens kulturråd, s. 6.

Kap 2. En jämförelse av arbetsgången och utformning mellan projekt med och utan Skapande skola-bidraget

De ordinarie pedagogiska projektens gång (utan Skapande skola)

Generellt är det skolorna som tar första kontakt med Skissernas museum och beställer en visning eller ett besök på Skapande verkstad. De ringer till museet ibland med specifika önskemål, men för det mesta är det en upplevelse som besökarna eller skolorna är ute efter. När det gäller visningar vill pedagogen göra en så bred visning som möjligt både när det gäller allmänna visningar och med specifika grupper. Pedagogen gör upp en plan med vilka verk som ska inkluderas i visningen, men en riktig uppskattning är svår att göra och det finns en tendens till att överskatta visningens längd där pedagogen hinner med mindre än planerat. Pedagogen försöker att vara flexibel och anpassa sig efter gruppen under visningens gång.²⁶

Projektet i Skapande verkstad utgår från samlingarna, både de fasta och de tillfälliga, där pedagogerna Thorell och Sigmond utformar ett tema med ett program för ett projekt. Upplägget för ett tema är generellt en traditionell visning med kreativt arbete i verkstaden efteråt. Ett exempel på ett tema är *Sagolandet* där visningen ute bland museets samlingar kretsade kring olika sagor och med denna ingång knyter an till olika verk. Temat var främst riktat till yngre barn. Syftet i projektet var för att locka barnens fantasi och intresse.²⁷ Barnen ska också känna sig delaktiga då visningen är interaktiv genom att pedagogen ställer frågor till barnen hela tiden och på detta vis för visningen framåt. Denna form av besök sker oftast med klasser som besöker Skissernas en gång per tema. Temat fortlöper i cirka en månad som avslutas med en vernissage på Skapande verkstad med de skapelser som skapats i Skapande verkstad.²⁸ De medverkande skolklasserna blir inbjudna till vernissagen tillsammans med ett par familjemedlemmar eller vänner som de vill ta med sig. Då det finns en plan för hur genomförandet ser ut på ett specifikt tema finns även rutin vilket gör arbetsgången smidig. Det är sällan som skolklasser kontaktar Skapande verkstad med specifika önskemål utan besöker verkstaden med det aktuella temat som pågår. Temat är en färdig paketalösning som skolklasserna kan köpa för att främst få en upplevelse på museet.

²⁶ Annie Lidberg, intervju 2013.

²⁷ Magdalena Sigmond, intervju 2013.

²⁸ Magdalena Sigmond, intervju 2013.

Projekt med bidrag från Skapande skola

Likt projekt skapat utan Skapande skola-bidraget görs projekt med Skapande skola-bidraget på initiativ från skolorna, där det är skolorna som tar den första kontakten. Skissernas museum har utlagt på sin hemsida att de tar emot och skapar projekt inom ramen för Skapande skola.²⁹

Den största skillnaden med att utforma ett projekt med Skapande skola-bidraget är att pedagogerna måste jobba mot läroplanen och för det syftet som skolan vill att projektet ska ha.³⁰ Det är betydligt vanligare att skolorna kommer med specifika önskemål om vad projektets mål och syfte är, samt vad eleverna ska ha lärt sig efter besöken än att skolorna väljer ett tema som redan är färdigutvecklat av museet. Detta på grund av att skolorna i sin ansökan om bidraget måste ha en handlingsplan för hur bidraget kommer att användas och för vad. Men sedan är det upp till pedagogerna på museet att utforma ett projekt som möter syftet. Det är utifrån skolans villkor men med museets förutsättningar som projekten skapas. Här måste pedagogerna tänka inte bara pedagogiskt utan även i termer om kunskap där pedagogerna ska ta fram ett projekt som ska fungera som ett komplement till skolans egen undervisning.³¹ Projektets karaktär är oftast större i omfång och med mer material och fler grupper att hantera. Pedagoger jobbar enskilt med utformningen av projekt men i samråd med kollegor och den ansvarige från skolan.³²

Ett bra exempel på detta är det projekt som Skissernas museum under våren 2013 genomförde tillsammans med Domkyrkan i Lund, då en skola under tre dagar besökte Skissernas museum och Domkyrkan. Ämnet som behandlades var teknik där eleverna i en högre årskurs skulle få en djupare förståelse för olika typer av material med fokus på mosaik, då de i Domkyrkan tittar på mosaiken på absiden föreställande Kristus återkomst, utförd av Joakim Skovgaard under 1920-talet. Upplägget var att eleverna under en förmiddag och eftermiddag besökte först Skissernas Museum med visning och workshop och sedan besökte Domkyrkan för en visning där. Under planeringen var pedagogen Lindberg mycket mån om att skapa ett projekt som skulle vara intressant och lärorikt för eleverna och inkorporerade många olika verk på museet, för att kunna visa på olika material och tekniker. Det var Lindberg tillsammans med deras dåvarande praktikanter från kulturadministrationskursen, jag själv och en från klassen, som planerade hela visningen och workshopen. Lärarna var inte inblandade i den processen. Det krävs ett stort engagemang för att skapa ett sådant projekt.

²⁹ Ulrika Thorell, intervju, 2013.

³⁰ Annie Lidberg, intervju 2013.

³¹ Annie Lidberg, intervju 2013.

³² Annie Lidberg, intervju 2013.

Det är mycket av Skapande skola-projekten som inte lyckas bli planerade eller som tar betydligt längre tid än planerat.³³ Det kan tillkomma extra förberedelsearbete till projekten, allt från laminering av bilder och att klippa ut små mosaikbitar av olika material till administrativt arbete. Då Skapande skola-projekten är ett relativt nytt koncept jämfört med de redan inarbetade tema-projekten saknas rutiner för planering och genomförande. Projekt med Skapande skola skapas i allmänhet från grunden varje gång en skola kommer med en förfrågan om besök. Därmed tar dessa projekt mycket längre tid att planera än redan färdiga lösningar. Ett redan färdigt tema på Skapande verkstad kostar däremot lika mycket för skolorna som att utforma ett Skapande skola-projekt som måste skapas från grunden, vilket i jämförelse betyder att det kostar museet mer i arbetskraft än vad de får betalt.³⁴

³³ Magdalena Sigmond, intervju 2013.

³⁴ Magdalena Sigmond, intervju 2013.

Kap 3. Attityder, symboliskt kapital och kulturens roll i lärandet – analyser kring Skapande skola-bidragets inverkan

Attityder kring Skapande skola

Pedagogerna på Skissernas museum är överlag mycket positiva till Skapande skola-bidraget och anser att det gynnar museet och barnen i många avseenden. Främst eftersom det genererar nya och yngre målgrupper till museet som i sin tur återkommer med familjer och vänner. Att få in fler besökare till museet är alltid positivt då det betyder att fler människor känner till och får chansen att besöka Skissernas museum. Det blir en typ av gratis marknadsföring. Fler besökare betyder mer intäkter till museet med inträde och eventuella intäkter från butiken. Bidraget underlättar för skolorna att genomföra större projekt på museet, där museet kan få möjligheter till att tänka utanför museets egen kontext och utforma projekt i nya tankebanor och grepp. Som projektet med Domkyrkan som efter det genomförda Skapande skola-projektet har blivit en ny samarbetspartner, där man nu planerar att omvandla det genomförda Skapande skola-projektet till en paketlösning med besök både på Domkyrkan och på Skissernas museum. Att kunna få visa konst på ett nytt sätt gör att museet bli ”ett levande museum med samlingar som lever” som Lindberg uttryckte det.³⁵ Det gör också att pedagogens dagliga arbete blir mer varierat, roligare och givande. Skissernas museum måste kunna anpassa sig till skolornas olika önskemål och nya krav, vilket innebär att pedagogerna måste utveckla sig själva med nya kunskaper. Barnen får genom Skapande skola-projekten en möjlighet till att komma utanför klassrummen och möta kulturlivet vilket bygger upp barnens kulturella kapital. Ur en konstpedagogisk synvinkel är det mycket givande för barnens inläring att kunna delta i många olika sorters aktiviteter och konstpedagogiken på Skissernas museum bidrar till just detta.³⁶ Då bidraget innefattar alla barn i en skolklass spelar inte klasstillhörighet eller familjens tidigare vanor någon roll, utan barn med alla sorters habitus kan bygga upp sitt kulturella kapital oberoende av bakgrund. Det kulturella kapitalet är någonting som alla tre parterna skolan, staten och kultursektorn, i detta fall Skissernas museum, ser som värdefullt. Det är genom anskaffning av kulturellt kapital som ett museum och staten erhåller sitt värde och position i samhället. Ökning av kulturellt och symboliskt kapital är lika med utveckling och engagerade människor som strävar till att bli bättre. Ett närmande mellan skolväsendet och kultursektorn bidrar till att samtliga deltagande får en

³⁵ Annie Lindberg, intervju, 2013.

³⁶ Annie Lindberg, intervju, 2013.

möjlighet till anskaffning eller påökning av sitt kulturella kapital, på så vis ökar även statens eget symboliska kapital då Skapande skola-bidraget är ett statligt initiativ.

Att utforma ett projekt tar olika lång tid beroende på projektets karaktär men att skapa ett projekt från grunden tar givetvis längre tid än att bara implementera ett redan inarbetat koncept - det är alla pedagogerna överens om.³⁷ Pedagogerna får lägga ner mer av sin egen tid men får inte alltid ersättning för alla arbetstimmar de lägger ner, samtidigt är det mycket svårt att kunna göra en korrekt estimering på hur mycket tid ett projekt tar då det är nytt varje gång. Detta är lite av ett problem; då pedagogerna lägger tid utöver den betalda arbetstiden måste Skissernas museum betala ut övertid och pedagogerna måste jobba mer än utsatt för att få jobbet gjort. Som beskrivs ovan kostar det lika mycket för skolorna att köpa ett färdigt tema som att utforma någonting helt nytt. Det finns däremot en skillnad i attityden kring betalning från skolan när det handlar om att Skapande skola-projekt. Som Sigmond uttryckte sig: ”grupper kan lättare säga ja till längre projekt och att komma hit i större utsträckning och betala för det utan att tveka”.³⁸ Skapande skola-bidraget underlättar med andra ord skolornas beslut om att besöka Skissernas museum och Skapande verkstad och att kunna betala för det med lätthet.

Det finns även en föreställning bland pedagogerna att skolorna är dåligt informerade om bidraget och att information inte heller nått ut till alla skolorna. Thorell frågade sig om Skapande skola-ansökningen är svår att göra, det krävs att skolorna är engagerade och tar sig tid att fylla i den. Att det bara är de skolor som redan är vana vid att gå till kulturinstitutioner som först och främst söker bidraget.³⁹ Detta vore en intressant fråga att undersöka vid framtida forskningstillfälle, att undersöka om det faktiskt finns skillnader mellan skolor och dess val av besök av kulturverksamheter. Ur ett sociologiskt perspektiv vore en undersökning om relationen mellan kulturens betydelse och klasstillhörighet inom det allt mer segregerade skolväsendet intressant. Där en skola med hög social status besöker kulturen för att förbättra sitt symboliska och kulturella kapital, men där en skola med låg status besöker kulturen för anskaffning av ett kulturellt kapital. Har en skolas sociala ställning och status någon betydelse vid valet av kulturbesök? En fråga som alla pedagogerna ställer sig är vad som händer om eller när bidraget inte finns mer? Kommer skolorna då att ha råd till att fortsätta besöka museet eller andra kulturverksamheter? Det finns alltså en misstro bland pedagogerna att satsningen på kulturen och bidraget kan vara en trend, när trenden är förbi försvinner

³⁷ Annie Lindberg, Magdalena Sigmond och Ulrika Thorell, intervju, 2013.

³⁸ Magdalena Sigmond, intervju, 2013.

³⁹ Ulrika Thorell, intervju 2013.

satsningarna och även bidraget. Även om Skapande skola har syftet att vara en långvarig satsning finns en oro över att det kan försvinna. Ingen vet vad som händer om eller när det blir regeringsskifte.

Det finns även en föreställning om att bildlärarens, konstpedagogens och konstnärens kompetens och verksamhetsområde kan blandas ihop. En av pedagogerna känner en viss oro i och med att många skolor tar tillfället i akt att hyra in en konstnär med Skapande skola-bidraget, som under en liten period gör jobbet som en bildlärare skulle ha gjort. Eller att konstnärer gör visningar på ett museum och gör ett konstpedagogiskt uppdrag eller att bilddundervisningen flyttas till museer. Den traditionella bilddundervisningen riskerar ge plats åt Skapande skola-projekten och Sigmond har en oro över att den traditionella bildlärarrollen kan vara i fara.⁴⁰ Vilket kan vara både positivt och negativt då det är bra att undervisningen i skolan utvecklas men vilket även kan leda till att rollen som bildlärare kanske bli överflödig.

Kapital och kapital

I ett större perspektiv anser pedagogerna på Skissernas museum att Skapande skola-bidraget är ett bra inslag i kulturpolitiken. Då den faktiskt bekostar en del av kostnaderna för att skolorna ska kunna närma sig kulturen. För skolorna är det en bra möjlighet till att kunna bredda sig kulturellt och uppleva kulturen då bidraget ska vara ett komplement till ett redan existerande kulturarbete som skolorna gör. Mindre kulturella verksamheter, som Skapande verkstad på Skissernas museum, där även Skissernas museum är en relativt liten verksamhet i jämförelse i kultursektorn, gynnas då det blir lättare för skolorna att välja dem. Från verksamheternas perspektiv är det positivt då pengar till skolorna genererar pengar till verksamheten. Barnen som besöker Skissernas museum med skolan kommer sannolikt vid senare tillfälle tillbaka tillsammans med sina föräldrar och syskon vilket genererar intäkter i längden, då de i sin tur återkommer med eventuella familjemedlemmar/vänner/kollegor osv. Alla dessa behöver betala inträde och kanske gör ett och annat köp i butiken. Att Skapande skola-bidraget genererar pengar till kulturverksamheterna är bra för hela kultursektorn och för den enskilda individen, som Sigmond påpekar, löser det ett problem med att bekosta konstnärer och pedagoger i form av faktiska löner för att kunna utföra ett

⁴⁰ Magdalena Sigmond, intervju, 2013.

konstnärligt/kulturellt arbete.⁴¹ Det är svårt för en konstnär i dagens samhälle att få skälig ersättning för ett utfört arbete.

Det är en fin balansakt när det gäller pengar och hur mycket Skissernas museum kan ta betalt för att täcka kostnaderna, men samtidigt kan inte priset vara för högt så att skolorna inte har råd med besöken. När skolorna kontaktar Skisserna museum för att genomföra ett Skapande skola-projekt är det stort fokus på innehåll, då de måste hålla sig till läroplanen, vilket pedagogerna måste relatera till, även om det är mycket extra arbete för dem känner de att det behövs för att projektet ska bli så bra som möjligt. Att barn får uppleva kultur och därmed bättra på sitt kulturella kapital är viktigt anser alla pedagogerna. Ett besök av skolorna med ett färdigt paket har mycket mindre fokus på innehållet men där målet för besöket är den kulturella upplevelsen. Detta är i linje med kulturpolitiken och att satsningen på barn och unga är viktigt. Genom kulturen kan barnen i tidig ålder få en förståelse för kulturlivet och ta bort fientligheten till att besöka olika kulturverksamheter, då det kan finnas en rädsla bland många svenska medelklassfamiljer att besöka och uppleva kulturen.⁴² Genom regeringen och Skapande skola-bidraget blir barnen mindre beroende av att familjen ska ta med dem för att besöka kulturliven. Tvärtom får familjerna nu en möjlighet genom barnen i familjen att kunna besöka kulturliven genom exempelvis en vernissage på Skapande verkstad. Att barnen i ung ålder kan få besöka kulturliv och museum som i detta fall är ett erkännande från regeringen att det är som ett slags folkbildning då barnen får lära sig hur man uppför sig i ett museum. Det första de yngre barnen får lära sig när de besöker Skapande verkstad är vilka regler som gäller för hur man uppför sig i ett museum, innan pedagogen släpper in barnen bland samlingarna förklarar hon att man inte får springa, prata för högt, och framför allt inte röra verken – med andra ord, barnen får lära sig att respektera omgivningen de befinner sig i. De sociala ramverken som gäller för ett museum kan några av barnen redan ha med sig i sitt habitus, med detta kan klasstillhörighet och klassförhållanden identifieras hos barnen i en skolklass. Det vill säga de barn som vet hur man ska föra sig i ett museum eller andra liknade sammanhang har redan ett habitus som är värdefullt enligt regeringen och kultursektorn, då ett högt kulturellt kapital är kopplat till att tillhöra en högre klass i samhället. De barn som inte vet hur man för sig på ett museum är de barn som kommer att kunna bättra på sitt kulturella kapital och kunna klättra i social ställning. Barnen får i och med besöken en förbättring i sitt kulturella kapital som båda pedagogerna på Skissernas museum och regeringen anser vara bra

⁴¹ Magdalena Sigmond, intervju, 2013.

⁴² Jeff Werner, 2011, s. 18-20.

och värdefullt för dem, även i det övriga samhället, då de sociala regelverk som gäller för ett museum även kan appliceras på andra sammanhang som exempelvis inom företagsvärlden.

Skissernas museum tar även vara på Skapande skola-projekten genom att återanvända dem, som exempelvis projektet genomfört i samarbete med Domkyrkan i Lund. Genom att utnyttja den redan samlade erfarenheten med projektet kan Skissernas museum tillsammans med Domkyrkan ta fram ett färdigt paket med besök både hos museet och Domkyrkan anpassade till skolklasser med inriktning på specifika ämnen, i detta fall inom teknik och bild. Ju mer ett projekt genomförs desto mer arbetsrutin får arrangörerna vilket leder till att ineffektivitet kan elimineras i större utsträckning. På detta sätt kan Skissernas museum skapa projekt som både ser till innehåll och kunskap för skolor som är anpassade till läroplanen, samt att det är kostnadseffektivt för museet.

Kultursektorns roll i lärandet

Det finns en anda hos regeringen att kultursektorn ska ha ett utbildande element. Ett citat från propositionen lyder: ”Regeringen har bl.a. genom satsningen på Skapande skola uppmärksammat kulturens roll i lärandet”.⁴³ Museet har alltid varit en plats för lärande ända sedan start då museet roll var att utbilda och visa mänsklighetens historia i form av nationalhistoriska museer under 1800-talet.⁴⁴ Allt eftersom konstens utveckling har de konstpedagogiska verksamheterna på museer ökat och blivit en viktig del av museiväsendet, där konstpedagogerna givit besökarna sätt att närma sig och tolka konstverken. Konstpedagogiken har stort fokus på den process som en individ genomgår när hen utför en kreativ handling, att vara medveten om sig själv och sina tankar där pedagogens roll är att guida till varje individs svar – utan en given väg till svaret. Det är den självutforskande- och tolkningsprocessen hos en individ som ligger till grund för konstpedagogiken.⁴⁵ Men all form av utbildning från kultursektorns sida har varit frivillig och på enskilda kulturaktörers termer och villkor. I och med Skapande skola finns det nu ett krav att skolornas läroplan måste följas vilket sätter kultursektorn i en annan position samt tankesätt att arbeta på då skolans sätt för inläring är baserat på inläring av fakta.⁴⁶ Faktabaserade tankebanor är inte nödvändigtvis negativa som Lindberg anser att skolorna och allmänt alla som besöker Skissernas museum för en visning bör i större grad formulera krav eller önskemål på visningen. I form av

⁴³ Kulturdepartementet, a. a., 2009, s. 18.

⁴⁴ Kristoffer Arvidsson, a. a., s. 74

⁴⁵ Åsa Mårtensson, a. a., s. 74.

⁴⁶ <http://www.kulturradet.se/sv/bidrag/Skapande-skola/Detaljerad-information/> hämtad: 2013-05-23.

önskemål om innehåll eller vilken upplevelse gruppen är ute efter.⁴⁷ Besökarna måste alltså vara mer aktiva i sina besök och vara medvetna i vad det är de upplever, detta är i linje med den konstpedagogiska ”filosofin” samt att det underlättar pedagogens arbete med att kunna visa konstverk som passar gruppen men även få en indikation på vilka verk som väcker intresse hos besökarna. Skolans tillvägagångsätt för inläring av kunskap skiljer sig alltså från en konstpedagogs, då kan ett projekt som Skapande skola bli problematiskt att utforma i teorin, men pedagogerna på Skissernas museum ser inga större hinder. Tvärtom anser de att det är mycket positivt med en utveckling av synen på vad inläring kan betyda samt att betydelsen av kultur som en del av lärandet har vuxit.

Även om kulturens roll i lärandet har ökat både bland politiker och inom skolorna får tyvärr inte konstpedagogiken de resurser som krävs för ett bra arbete. Som Arvidsson beskriver det har konstpedagogiken en lägre status och hierarki än museets intendent och curators men kan ha en stor roll att spela när det kommer till museets utveckling.⁴⁸ Det krävs mer insatser från staten för att ytterligare lyfta fram den konstpedagogiska arbete och dess positiva effekter. Det finns fortfarande en föreställning om att det är kvinnorna på museet som ska ”ta hand om” barnen och majoriteten av alla konstpedagogerna är kvinnor.⁴⁹ Detta stämmer in på Skissernas museum där resurserna till Skapande verkstad är rätt begränsade samt att inga av pedagogerna arbetar fulltid på museet, och som nämnts innan även har svårt med att hinna med allt arbete som krävs för att slutföra vissa projekt. Med Skapande skola är ett steg i rätt riktning för att belysa konstpedagogens roll inom kultursektorn.

Då det finns ett krav från Skapande skola-bidragets håll om att enbart professionella kulturaktörer är lämpade för deltagande i Skapande skola-projekt är med andra ord inte all kultur lämpad för undervisningssyfte. Vilket jag anser är ett bra resonemang då de kulturaktörer som bidraget kan innefatta har en gedigen erfarenhet och kunskap inom sina områden, något som en mindre erfaren eller amatör-kulturaktör saknar. Det är sedan upp till skolorna att välja de kulturaktörer som de anser passar dem och deras plan för kulturutvecklingen i skolan. Urvalen av kulturaktör bland skolorna görs troligtvis utifrån skolans egna kunskaper och erfarenheter samt hur långt de är villiga att resa. De mest populära kulturaktörerna sedan Skapande skola-bidragets start 2008 har varit de traditionella kulturuttrycken vilka har dominerats av konstnärer, bild och form av olika slag, följt av

⁴⁷ Annie Lindberg, intervju, 2013.

⁴⁸ Kristoffer Arvidsson, a. a., s. 102.

⁴⁹ Kristoffer Arvidsson, a. a., s. 56.

musiker och sedan pedagoger inom museer, dans samt skådespelare.⁵⁰ Vilket betyder att vad skolorna anser vara lämpligt att innefatta i sin utbildning är främst konst. Sedan finns det tyvärr ingen mer specifik sammanställning på vilka konstnärer, museer eller musiker det handlar om och frågan kan ställas om varför dessa valts före slöjd eller en filmmakare. Men på sätt och vis har skolorna valt ut vad de anser vara ”rätt” kultur som medför ett insamlade av ”rätt” kulturellt kapital att föra över till nästa generation. På denna punkt kan inte regeringen gå in och styra vilken kulturaktör som Skapande skola-bidraget används till så länge skolornas handlingsplan godtas. Det vore intressant att i framtida forskning göra en kartläggning av skolans val av kultur vid undervisning, i förhållande till sociala skillnader mellan skolorna.

⁵⁰ Statens kulturråd, a. a., s. 16.

Kap. 4 Slutsatser

Att Skapande skola-bidraget bidrar till en ökad medvetenhet om kulturens roll för barnens inläring i samhället är en slutsats som jag kan dra utifrån denna studie. Genom pedagogernas arbete med Skapande skola-bidraget och skolorna kan barnen ta med sig erfarenheter tillbaka till sina respektive familjer och för dem vidare till resten av familjemedlemmarna. Regeringens satsning på barn och unga betonar kulturens roll för deras utveckling som enskilda individer. Alla pedagogerna anser att kultur är viktigt för både barnens inläring och utveckling samt att Skapande skola-bidraget kan få en mycket positiv effekt.

Det finns ett intresse från regeringen och Kulturrådet att investera i barns och ungas rätt till konst och kultur. Genom att barn och unga i tidig ålder blir bekanta med kulturen skolas de i hur man ska uppföra sig och respektera sin omgivning som beskrivet ovan. Blir barnen bekväma med att gå på kulturverksamheter i tidig ålder fortsätter de att besöka kulturverksamheter även i vuxen ålder. Detta är en form av folkbildning där Skapande skola utbildar barnen till att bli mer kulturella människor där de egenskaperna är värdefulla i andra sammanhang utöver kultursektorn. Även skolan får ett större symboliskt kapital då skolan och kultursektorn närmar sig varandra och kulturens värde överförs till skolans, men skolans värde som utbildare överförs även till kultursektorn. Staten stärker i helhet också sitt egna symboliska kapital genom att ännu mer lyfta upp konst och kulturens betydelse för barn och unga. Det finns alltså ett allmänintresse i att satsa på barns och ungas rätt till kultur, kulturen har genom tiderna haft en hög status i ett samhälle och dess värden anses som värdefulla. Dock anses inte all form av kultur vara ”rätt kultur” av alla inom alla fält, utan det är godtyckligt vilken position och relation man har till kultur. Om man ser till siffrorna på Kulturrådets nulägesrapport anser skolorna att de traditionella konstnärliga uttrycken hör till ”rätt” kultur det vill säga den så kallade ”finkulturen”. Till finkulturen hör de traditionella konstarterna (bild, musik och teater) enligt Fornäs beskrivning av det estetiska kulturbegreppet. Där man rör sig inom institutioner som museum, teatern och operahuset med flera. Rent ekonomiskt gynnar det därmed samhället i stort i och med större spridning och ökning av besök till Skissernas museum genererar högre intäkter till museet och även ytterligare ökar på det kulturella kapitalet hos besökarna. Även i ett större samhällsperspektiv finns det fördelar genom att barnen växer upp och ”blir mer dugliga” då de blir inspirerade av kulturen och anser att kulturen är viktig samt vill investera i kultur. Barn oavsett habitus ska kunna få ta del och förbättra sitt kulturella kapital.

Skapande skola-bidragets värderingar överensstämmer med Skissernas museums då de båda anser att kultur är viktigt för inläringen hos barnen och att ett närmande mellan skolväsendet och det professionella kulturlivet är positivt. Skapande skola-bidragets värderingar och bidragets inverkan gynnar Skissernas museum då det faktiskt genererar en stadig ökning av intäkter. Pedagogerna känner en stor glädje och tacksamhet i att staten satsar på barn och ungas möjlighet att uppleva mer kultur och de anser i allmänhet att bidraget kommer att få positiva effekter i längden. Den konstpedagogiska verksamheten och Skapande verkstad har en konstant ökning av besök från olika skolor sedan starten av verkstaden 2006, där de till och med har fått neka skolor som ville komma på besök då verkstaden har varit fullbokade. År 2011 innefattade Skapande skola-bidraget hela grundskolan och sedan dess har majoriteten av besöken från skolorna kommit med bidrag av Skapade skola. Om skolorna hade besökt Skapande verkstad i samma utsträckning om bidraget inte hade existerat är omöjligt att säga – men jag gissar att skolorna troligen inte hade besökt museet i samma utsträckning utan bidraget eftersom den ständiga ökningen av besök till Skapande verkstad huvudsakligen skett genom Skapande skola-bidraget.

Den föreställda spänningen som finns mellan kultur och vinst finns till viss mån fortfarande kvar men det är mycket mer accepterat i dagens kulturklimat att uttrycka sig i termer av vinster. Nu finns det en uppmuntran från regeringens sida till en större ekonomisk självständighet, att konstnärer och kulturarbetare ska bli entreprenörer i en mycket högre grad än vad de är. Med Skapande skola-bidraget kan skolorna i större utsträckning anställa en konstnär och betala ut lön till den. I och med att regeringen genom Skapande skola-bidraget satsar pengar på kulturen kan den få igång en positiv cirkel där pengar har möjlighet till att kunna generera mer pengar. Nu finns det ett erkännande att ekonomi inte längre är ett fult ord, nu finns det inget ”skamset” att säga att det finns ett ekonomiskt vinstintresse, men känns det ändå inte fel i att säga det rakt ut? Hos pedagogerna finns en oro för att de kanske tar ett för högt pris, som täcker allt extra arbete, så kommer det att bli för dyrt för skolorna att besöka museet. Inom kultursektorn talas det inte så mycket om konkurrens eller föreställningen om att kvalitet kostar pengar. Det väcker frågan: är kulturen för dyr? Då pedagogerna ställer sig frågan vad som händer när eller om Skapande skola-bidraget upphör, så svarar pedagogerna själva på frågan: att skolorna antagligen inte kommer att ha råd att fortsätta besöka museet i samma utsträckning.

När det gäller den allmänna föreställningen om konstpedagogiken har den samma problematik som föreställningen mellan konst och vinst. Det finns en tendens att det pratas om hur viktigt det är med konstpedagogik inom museivärden men att det finns ett problem i

att museer inte satsar pengar på det. Även om konstpedagogikens filosofi är högt värderad är dessvärre yrket konstpedagog inte lika högt värderat. Det kulturella kapitalet som tillförs genom konstpedagogiken värderas mycket högt men tyvärr värderas yrket inte lika högt, därav satsas det mindre i att utveckla området konstpedagogiken utifrån, utan konstpedagogiken får utvecklas på egen hand med egna medel.

De pengar som kommer in till kultursektorn via Skapande skola-projekt är en form av direkt statligt stöd vilket betyder att kultursektorn egentligen inte helt kan stå på egna ben på det ekonomiska planet, vilket motsäger statens vilja till att kulturarbetare ska vara entreprenörer. Det finns dock ett symboliskt värde i att detta statliga stöd i form av Skapande skola-bidraget går via skolväsendet och vidare till kulturen, då hela beställnings- och betalningsakten mellan skolan och kultursektorn ger kultursektorn en känsla av egenvärde. Skolorna gör ett aktivt val i att välja just Skissernas museum och ger bidraget till dem i form av en betalning – en betalning som är finansierad av staten. På längre sikt kan kanske denna process bidra till att öka kulturaktörernas vilja till att arbeta mer som en entreprenör, då skolorna kan betala för kultur. I sin tur kan skolorna uppleva i en större utsträckning att kulturbesöken är värda att lägga pengar på och finansierar dessa med skolans egna medel. Denna process ökar med andra ord skolans, kultursektorns men framför allt statens symboliska värde då det är från staten som bidraget kommer. Det kan ses som ett misserkännande av staten som har som det egentliga målet att bättra på sitt egna symboliska kapital genom Skapande skola-bidraget. Genom Skapande skola-bidraget ger staten skolväsendet och kultursektorn en hjälpande hand och bättrar på deras symboliska kapital. Det hela som ett spel för galleriet som bättrar på alla inblandades anseenden, med erkända argument att kultur är viktigt för barnens utveckling.

Det finns ingen bitterhet hos pedagogerna i att utforma och genomföra Skapande skola-projekt då kulturellt kapital väger tyngre än kapital som i pengar. Den glädje och möjligheten till att kunna påverka och vara en del av barnens kulturella utveckling värderas mycket högt så allt det är värt allt extra arbete som kan bli följden. Det finns en mentalitet inom kultursfären och från staten att alla ska ha rätt till kultur och att den är berättigad ett lägre pris, för kulturens skull är det berättigat att i viss mån jobba gratis. Ett erkännande i att kultur är någonting som behövs för alla, rika eller fattiga. Men samtidigt ska kulturen i allt större mån vara självförsörjande, här anser jag att det fortfarande finns ett glapp mellan befolkningens föreställning kring och kulturlivets faktiska behov av pengar. Skapande skola är på ett sätt en bra finansieringsmodell för kulturarbete, även om den är till en grad ojämnt fördelad då det är skolorna som bestämmer vart pengarna ska gå. Pedagogerna tar emot och

utformar Skapande skola projekt med stor glädje och entusiasm då de bli glada över att se unga människor ta del av kulturen. Det har funnits en rädsla för att om priset för ett besök är för högt så kommer färre skolor att besöka Skissernas museum. Det finns nu oneklig en glädje hos pedagogerna att regeringen går in och underlättar för skolorna att kunna besöka mindre kulturverksamheter som Skapande verkstad som annars lätt kan bli förbisedd enligt en av pedagogerna.⁵¹ Glädje över uppmuntran och deltagande i kulturen överväger ersättning i pengar, som Thorells svar på frågan på vilka effekter kommer Skapande skola att ha för kulturlivet svarade hon: ”ATT KULTUR ÄR VIKTIGT OCH BEHÖVS I ALLAS LIV!”.⁵²

⁵¹ Magdalena Sigmond, intervju, 2013.

⁵² Ulrika Thorell, intervju, 2013.

Sammanfattning

Denna uppsats har till syfte att belysa Skapande skola-bidragets inverkan på en professionell kulturaktör. Frågeställningarna för undersökningen är i hur stor utsträckning som Skapande skola-bidraget har inverkat på Skissernas museums utveckling inom den konstpedagogiska verksamheten? Vilka skillnader finns det i att utforma och genomföra projekt med och utan stöd/krav av Skapande skola bidraget? Gynnar Skapande skola bidragets värderingar och mål Skissernas museum? Vilken är Skissernas museums inställning till Skapande skola bidraget? Vilken är konstpedagogikens påverkan på barns inläring? För att besvara frågeställningarna gör jag en fallstudie på Skissernas museum. Mina metoder är kvalitativa i form av intervjuer och en komparativ metod där jag jämför skillnaderna mellan projekt skapade med och utan Skapande skola-bidraget. Det teoretiska ramverket utgörs av Pierre Bourdieus begrepp: kapital, habitus samt erkännande och misserkännande. För att belysa de kulturpolitiska ståndpunkterna förhåller jag mig till Kulturdepartementets proposition *En tid för kultur* och Statens kulturråds nulägesrapport av Skapande skola, *Skapande skola – en nulägesanalys, Kulturrådets skriftserie 2012:2*. En kort redogörelse av konstpedagogiken görs och förhålls till i en analys av den pedagogiska verksamheten på Skissernas museum.

De största skillnaderna mellan projekt genomförda med och utan Skapande skola-bidraget är främst mängden av arbetsinsats från pedagogerna. Att utforma ett projekt med Skapande skola-bidraget sker allmänt från grunden med hänsyn till skolans läroplan och syfte med besöket, vilket kräver mer arbete att genomföra än ett redan utformat program. Men föreställningen är att den större mängden arbete berättigas genom att pedagogernas inställning till kulturupplevelse för barn och unga är viktigt. Pedagogernas attityder kring Skapande skola är övervägande positiva. Pedagogerna anser att Skapande skola-projekten tillför barnen kulturellt kapital, vilket staten, museet och skolan anser vara en värdefull egenskap. Barn med alla sorters habitus innefattas och gynnas då alla barnen i en skolklass deltar i ett Skapande skola-projekt. Skapande skola-bidraget gynnar även Skissernas museum ekonomiskt då bidraget genererar fler besök till museet.

Kulturektorns roll i barns och ungas inläring samt utveckling stärks, detta är någonting som regeringen belyser starkt. Kravet på professionalitet av kulturaktörerna och att det är skolornas egna val av kulturaktör gör dock att det är skolan som dikterar vilken del av kulturen som är lämpad inom undervisning. Konstpedagogiken framhävs som viktigt men dessvärre satsas det mindre resurser inom konstpedagogiken i jämförelse med curiating eller intendenternas arbete i ett museum. Skolväsendet och kulturektorn ökar på sitt symboliska

kapital genom att de överför sina respektive värden till varandra. På så sätt ökar även staten på sitt symboliska värde genom bidraget Skapande skola-bidraget.

Källmaterial

Intervjuer

Annie, Lindgren, 2013-05-08, skriftliga svar i form av epost finns i författarens ägo.

Sigmond, Magdalena, 2013-05-02, transkribering i författarens ägo.

Thorell, Ulrika, 2013-05-14, skriftliga svar i form av epost finns i författarens ägo.

Tryckta källor

Broady, Donald, *Sociologi och Epistemologi – Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*, HLS Förlag, 1990.

Dalen, Monica, *Intervju som metod*, Malmö: Gleerups utbildning, 2008.

Fornäs, Johan, *Kultur*, Liber Förlag, Stockholm, 2012.

Kulturdepartementet, *Tid för kultur*, prop. 2009/10:3, 2009.

Mårtensson, Åsa, *Konst och pedagogik*, Gävle konstcentrum, 2008.

Statens kulturråd, *Skapande skola – en nulägesanalys*, *Kulturrådets skriftserie 2012:2*, 2012.

Statens kulturråd, *Skapande skola – kultur i lärandet*, Danagård LiTHO, 2010.

Stensmo, Christer, *Pedagogisk Filosofi*, Studentlitteratur, upplaga, 2:1, 2007.

Werner, Jeff och Arvidsson, Kristoffer red, *Skiascope* nr. 4, Göteborgs konstmuseums skriftserie, 2011.

Internet

<http://www.adk.lu.se/se/index.php?s=about-museum> hämtad: 2013-05-20.

<http://www.adk.lu.se/se/index.php?s=education-tours> hämtad: 2013-05-20.

<http://www.adk.lu.se/se/index.php?s=education-children> hämtad: 2013-05-20.

<http://www.kulturradet.se/sv/bidrag/Skapande-skola/Detaljerad-information/> hämtad: 2013-05-23.

[http://www.kulturradet.se/sv/bidrag/Skapande-skola/Krav-pa-professionalitet-/](http://www.kulturradet.se/sv/bidrag/Skapande-skola/Krav-pa-professionalitet/) 2013-04-30 kl. 16.30.

Bilaga 1. Intervjufrågor:

Fråga 1-6 frågor kring det praktiska arbetet. Fråga 7-11 frågor om era tankar kring Skapande skola-bidraget.

1. Hur många projekt med Skapande skola projekt har genomförts under år 2012? (en ungefärlig siffra räcker)
 - a. I jämförelse med år 2011 har denna siffra ökat eller minskat?
 - b. Hur ser prognosen för år 2013 ut?
2. Hur skapas den första kontakten mellan Skissernas och skolorna?
 - a. Vem är det som tar den första kontakten?
3. Hur ser planeringen för projekt med skapande skola ut (generellt)?
 - a. Sker planeringen tillsammans med representant från skolan, ensam, med kollega eller med eleverna?
4. Hur ser planeringen för projekt utan Skapande skola ut (generellt)?
5. Finns det färdiga lösningar/paket att köpa?
6. Har ni fått ersättning för alla timmarna som har lagts på projekten?
7. Vad tillför Skapande skola Skissernas museum?
8. Vad anser du vara bra med Skapande skola?
9. Vad anser du var mindre bra med Skapande skola?
10. Vilka effekter tror du att Skapande skola kommer att få för kulturlivet i generellt?
11. Vilka effekter tror du att Skapande skola kommer att få för barnens inlärning generellt?
12. Övriga kommentarer kring frågorna: